

Teorija socijalnog rada

Kolokvij II

Uvjeti prihvaćanja teorije kao znanstvene

- Je li svaka teorija znanstvena?
- Postoje li neznanstvene teorije?
- Heuristička plodnost (jamči mogućnost novih spoznaja)
- Povezivanje, pojašnjavanje i tumačenje empirijskih generalizacija
- Sposobnost predviđanja pojava
- Preciznost (objektivnost)
- Iskustvena provjerljivost
- Primijenjivost

Tipovi teorija u društvenim znanostima

- Analitičke ili aksiomatske teorije – (aksiom = sud ili stav koji je nedokaziv, ali se smatra istinit) -ne odnose se na stvarni svijet nego na misaone koncepte)
- Empirijske teorije - donose tvrdnju o uzročno-posljedičnoj povezanosti pojava na koje se odnose (univerzalne)

Tipovi teorija u društvenim znanostima

- Normativne ili konceptualne teorije - konstituiraju **sustave značenja i sustave vrijednosti** unutar strukture znanosti i na taj način **određuju od čega se znanost sastoji**
- Paradigmatske teorije - znanstvenikova slika svijeta koji ga okružuje kada obavlja znanstveno promatranje

Što je teorija?

“Teorija je organizirani iskaz ideja o svijetu” (Payne 2005:5)

3 RAZLIČITE MOGUĆNOSTI:

- 1. **Modeli prakse (praktični modeli)** — struktura i organizacija toga kako pristupamo određenoj situaciji koja zahtjeva akciju – npr. krizna teorija, praksa osnaživanja, zadacima usmjerena teorija*
- 2. **Perspektive** koje izražavaju vrijednosti i/ili gledanja na svijet te nam pomažu u donošenju odluka o tome što učiniti – npr. feministička, marksistička, humanistička ili egzistencijalna ili systemska perspektiva*
- 3. **Eksplanatorna teorija** pomaže u određenju toga zašto neka određena situacija stvara neke određene rezultate te u kojim okolnostima – npr. kognitivno-bihevioralna teorija, socijalni konstruktivizam i feminizam*

Orijentacijske teorije

- Opisuju i objašnjavaju ponašanje te kako se i zašto razvija određeni problem
- Pružaju važno pozadinsko znanje i često su posuđene iz drugih disciplina poput biologije, psihologije, ekonomije, kulturalne antropologije i slično. Primjer su različite teorije vezane uz ljudski razvoj, osobnost, obiteljske sisteme, socijalizaciju, organizacijsko funkcioniranje i političku moć kao i teorije vezane uz specifične tipove problema poput siromaštva, nasilja u obitelji, mentalnih bolesti, maloljetničke trudnoće, kriminala i rasne diskriminacije

Praktične perspektive

Poseban način gledanja na i razmišljanja o praksi.

To je konceptualni objektiv kroz koji netko gleda na socijalno funkcioniranje te nudi veoma široku uputu o tome što može biti važno za razmotriti u praktičnoj situaciji. Poput objektiva kamere perspektiva služi kako bismo se fokusirali ili kako bismo povećali određeno obilježje.

Dvije perspektive su obično korištene u procjenjivanju odnosa između ljudi i njihove okoline: generalno-sistemska perspektiva i ekosistemska perspektiva.

Praktična teorija

- Nudi istovremeno objašnjenje nekog ponašanja ili situacije i uputu o tome kako se ona može promijeniti.
- Praktična teorija služi kao putokaz postizanja određenog tipa promjene. Većina praktičnih teorija ukorijenjene su u jednoj ili više orijentacijskih teorija.
- Primjer je psihosocijalna terapija koja je primarno utemeljena na psihodinamskoj teoriji i ego psihologiji. Sljedeći primjer je bihejvioralna terapija koja proizlazi iz psihologije učenja

Praktični model

- Skup koncepata i principa koje koristimo kao vodiče za intervencijske aktivnosti.
- Termin model također se koristi kad se osvrćemo na konceptualni okvir koji je posuđen iz nekog područja i primijenjen na drugo, npr. **medicinski model** (ispitivanje, dijagnoza, tretman) i **pravni model** (pristup socijalne akcije i zastupanja klijenta, uključujući natjecanje i sukob između protivnika)

NEKI KLASIČNI DRUŠTVENI TEORETIČARI

- Karl Marx 1818-1883
- Ferdinand Tonnies 1855-1936
- Emile Durkheim 1858-1917
- Max Weber 1864-1920
- Herbert Spencer 1820-1903
- Sigmund Freud 1856-1939

NEKI SUVREMENI DRUŠTVENI TEORETIČARI

- Frankfurtska škola
- Feministički teoretičari
- Michel Foucault
- Jurgen Habermas
- Anthony Giddens
- Zygmunt Bauman
- Ulrich Beck

Svaki od ovih teoretičara imao je trajan utjecaj na društvenu misao i socijalni rad

GDJE NASTAJU DRUŠTVENE TEORIJE

- **Sociološke teorije,**
- **Moderne ekonomske teorije,**
- **Suvremene političke teorije,**
- **Psihološke teorije,**
- **Teorije socijalnog rada (praktične)**

Razine teorija

Velike ili globalne teorije na makro razini
(ponekad nazivane kao meta-narativne) koje
žele biti u mogućnosti objasniti sve u društvu
ili svako ljudsko ponašanje

Marksizam ili psihoanaliza

Razine teorija

- **Teorije srednje razine** koje se usmjeravaju na ograničenu razinu problema –
- npr. teorija etiketiranja koja polazeći od integrativne perspektive namjerava objasniti devijantno ponašanje

- **Mikro teorije** koje su razvijene kako bi objasnile određene situacije koje se događaju u malom broju ili zahvaćaju samo mali broj ljudi –
- npr. odnos između osoblja i pacijenata na bolničkom odjelu

Znanost o znanosti

Kako znanost “funkcionira”?

Kako nastaju teorije?

George Alfred Leon Sarton (1884-1956) se smatra osnivačem ove discipline.

Postoje 3 glavna modela razvoja znanosti

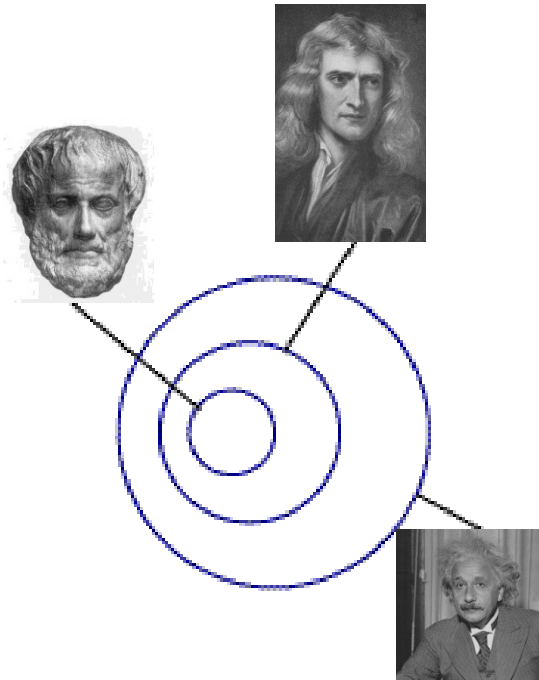
Popper-ov pozitivistički pristup

Popper ističe:

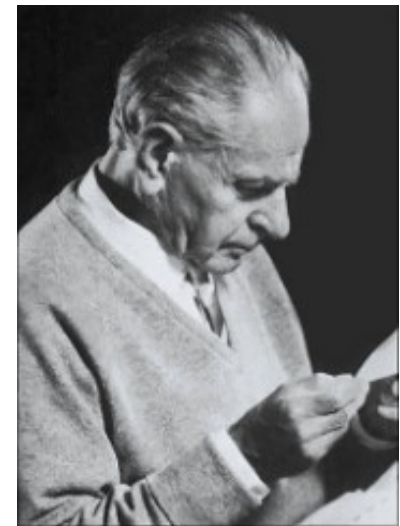
Napredak se postiže putem falsificiranja neispravnih teorija.

Nadolazeća teorija biti će bliža istini.

→ Znanost kao linearni proces, akumulacija znanja

Suvremena teorija sadrži sastojke ranije teorije

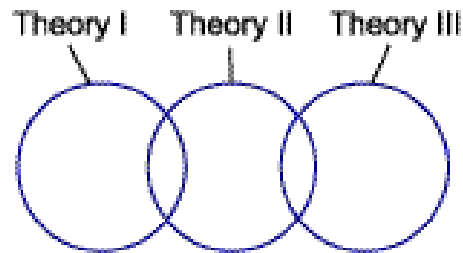

Karl Popper
(1902 – 1994)

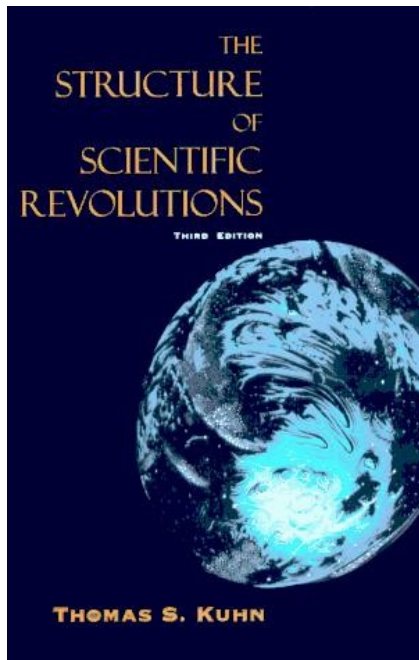
Model znanstvenih revolucija

Napredak u znanosti nije linearan već revolucionaran.

Stare i nove teorije su nekompatibilne.

Thomas Kuhn
(1922 – 1996)

Danas dosta korišten pristup.

Uveden u Kuhn-ovoj knjizi 1962.

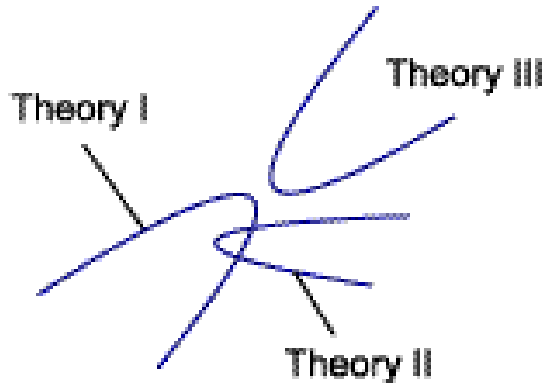
“The structure of scientific revolutions”

Feyerabend-ov model

Paul Feyerabend, filozof i fizičar ide dalje od Kuhn-a.

Razvio je jedan od glavnih modela suprotstavljenih Kuhn-ovom, koji je znatno radikalniji.

Nove teorije nemaju gotovo ništa s prethodnima.

Nisu koherentne niti konzistentne.

Paul Feyerabend
(1924 – 1994)

Metoda suprotstavljanja

Feyerabend se suprotstavlja falsificiranju – to će omogućiti bilo kojoj teoriji da se pojavi čak ukoliko donosi i brojna neriješena pitanja.

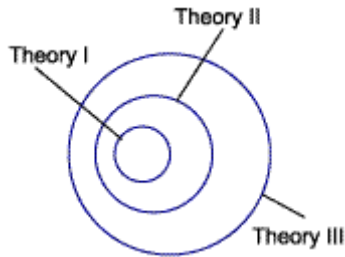
Predlaže: pluralizam u metodologiji za istraživanje znanja.

Mnogi oblici znanja koji su se nekad smatrali “neznanstvenim” kasnije su prihvaćeni.

Današnji pogled na znanost

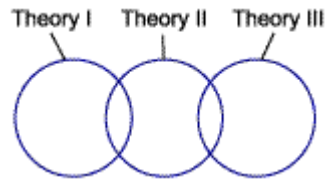
Mnogo teorija pojavilo se desetljećima nakon Kuhn-ove.

Mogu se svrstati negdje između ova 3 modela.

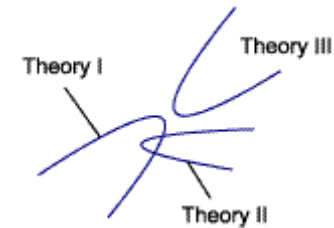
Popper

Linearna
akumulacija
činjenica
(nekad dominantan
pristup)

Kuhn

Revolucionarni
procesi
(današnje
shvaćanje)

Feyerabend

Nekoherentnost
(preradikalni
pristup za većinu
znanstvenika)

Različite paradigme

- REDUKCIONISTIČKA
- Monokauzalna
- Monofaktorijalna
- Jednodimenzionalna
- Sve ili ništa
- Monokauzalni determinizam
- SISTEMSKA
- Multikondicionalna
- Multifaktorijalna
- Multidimenzionalna
- I ovo i ono
- Probabilistički determinizam

“STARA” PARADIGMA

- Aristotel, T. Akvinski, N. Kopernik, G. Galilei, I. Newton, R. Descartes, R. Bacon, J. Locke i dr.
- Racionalno, analitičko mišljenje, antiekološki stav
- Klasična fizika, mehanicistička slika prirode, odvojenost dijelova bez međusobnog utjecaja
- Strogi determinizam, sigurna predvidivost
- Res cogitans (duh) i Res extensa (materija)
- Patrijarhalna stereotipija podjela spolnih uloga

“NOVA” PARADIGMA

- Koestler, Einstein, Planck, Bohr, de Broglie, Schroedinger
- Cjelovito, ekološko, sistemsko, cirkularno mišljenje
- Moderna fizika, teorija relativnosti, kvantna teorija
- Heisenberg-ove relacije neodređenosti
- Bohr-ov princip komplementarnosti u međuosobnosti
- Promatrač utječe na promatrano
- “Not facts but patterns” (G. Bateson) itd.

Razina proučavanja

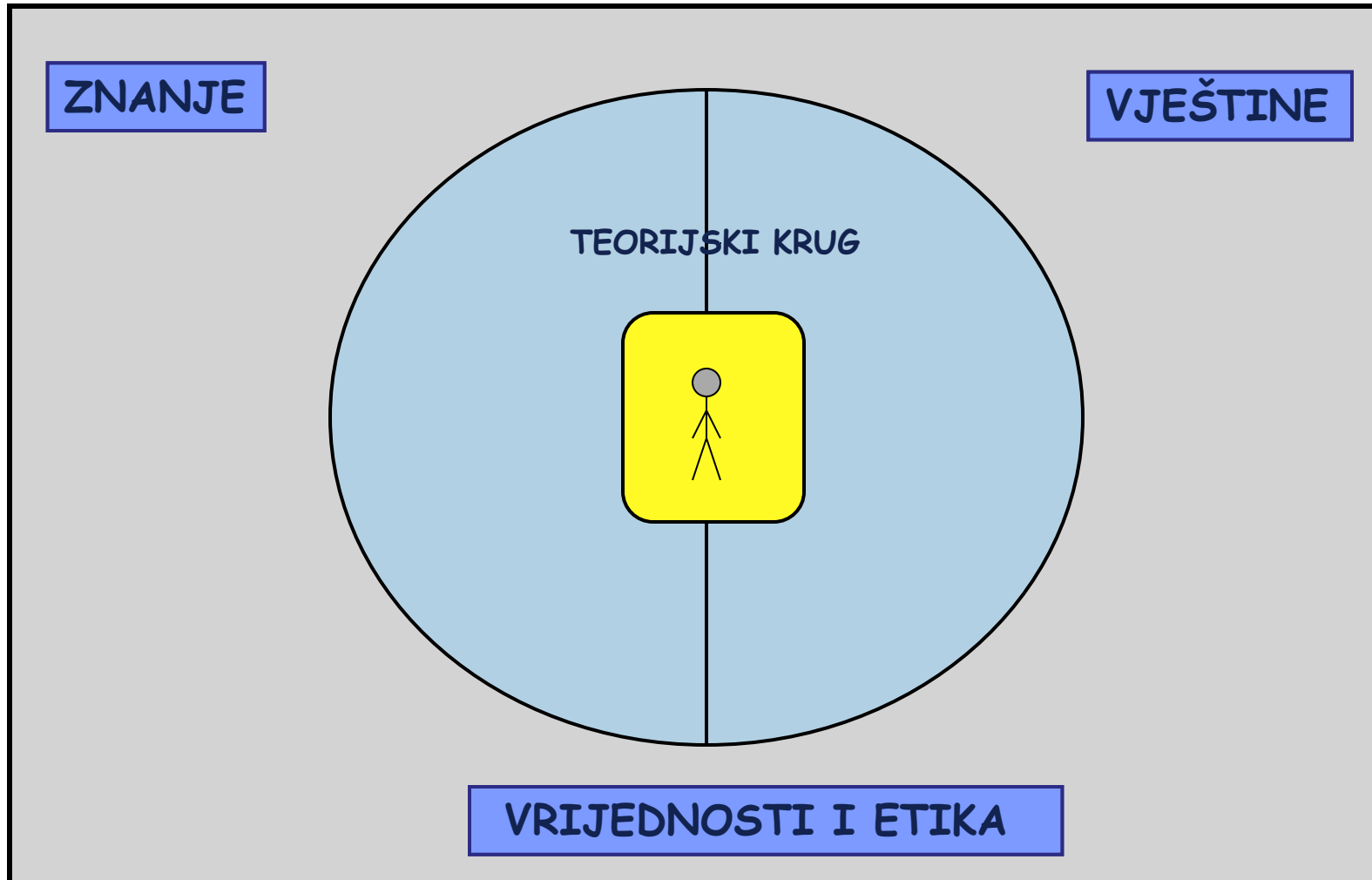
- MAKROSKOPSKA
- Princip kauzaliteta
- Newtonova mehanika
- Klasifikacija
- Racionalno tumačenje
- Izolirani sistemi
- Fiksna svojstva
- Točna predviđanja
- MIKROSKOPSKA
- Princip slučajnosti
- Kaotičnost fluktuacija
- Teorija polja s recipročnim utjecajem
- Nepredvidivost
- Nemogućnost točnog promatranja

Razmislite...

- Koja vrsta paradigme je korisnija za socijalni rad? Zašto?
- Koja razina proučavanja je korisnija? Zašto?
- Što bi za socijalne radnike u praksi moglo značiti prihvaćanje “stare” (redukcionističke), a što “nove” (sistemske) paradigme?
- Što bi značilo prihvaćanje “makroskopske”, a što prihvaćanje “mikroskopske” razine proučavanja?

TROETAPNI TEORIJSKI OKVIR UTVRĐIVANJA I INTEGRIRANJA TEORIJE I PRAKSE

COLLINGWOOD (2005)

ETAPA 1

IVANA VOLI

- Crtanje i čitanje
- Najmlađeg brata
- Svoju učiteljicu iz nižih razreda
- Baku
- Biti kod djeda i bake
- Karaoke i ples kad je nitko ne gleda
- Robbie Williams-a
- Stariju socijalnu radnicu
- Bilo što roza boje

11 godišnja djevojčica

Hrvatsko drž.

Obitelj je preselila

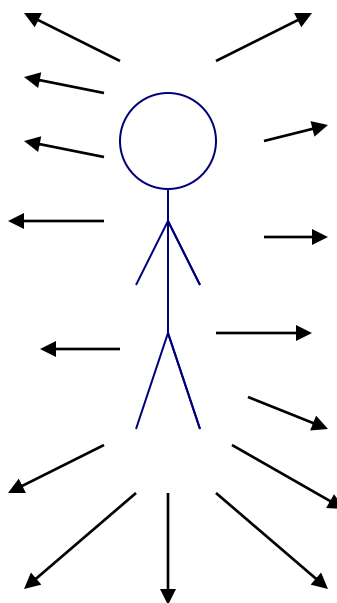
Majka je alkoholičarka

Majka ima novog partnera

Otac ih jenapustio kad joj je bilo 5 godina

Troje braće, stari 14g, 12g i 8mj

IVANA

Ne pohađa školu

Izostaje iz škole kako bi "brinula" za mamu i najmlađeg brata

Samoozlijedila se

Čini se mršavom i povučenom

Do prošle je godine redovito odlazila u školu

Nema prijatelja

Želi pronaći oca

Paternalistički usmjerena baka živi blizu njih

IVANA NE VOLI

- Svojeg novog oca
- Svoja dva starija brata
- Školu i učiteljicu
- Govoriti o školi i zašto izostaje iz nje
- Drugu djecu u školi
- To što ne može biti više s bakom
- Kad njezina majka pije
- Kad njezin najmlađi brat plače
- Kad je njezin "novi otac" ljut

ETAPA 2 TEORIJSKI KRUG

Informativne teorije

Privrženost i gubitak

Ljudski razvoj

Sistemi

Mentalno zdravlje

Samoozljeđivanje

Migracijske obitelji

Intervencijske teorije

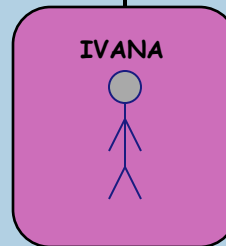
Na klijenta
usmjerene

Rad kroz igru

Bihevioralne

Životne
vještine

Genogram

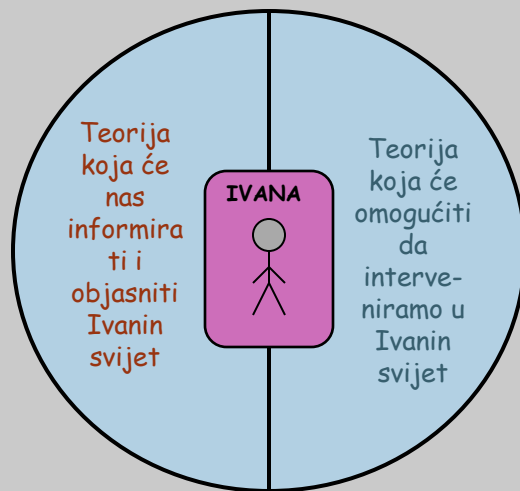

ETAPA 3

ZNANJE, VJEŠTINE I VRIJEDNOSTI

ZNANJE

ZAKONODAVNI OKVIR
POLITIKA USTANOVE
PROCEDURE USTANOVE
ORGANIZACIJSKI KONTEKST
RESURSI

VJEŠTINE

KOMUNIKACIJA
OSPOSOBLJAVANJE
PROCJENA
ZASTUPANJE
PISANJE IZVJEŠTAJA

RAZLIČITOST I MOĆ

OSOBNNA, PROFESIONALNA I ORGANIZACIJSKA PITANJA

IZBOR

VRIJEDNOSTI + ETIKA

Važnost teorije za socijalnog radnika

- Teorija pruža **podršku** u profesionalnom postupanju i donošenju odluka u praksi socijalnog radnika (smanjuje nesigurnost)
- Teorija pruža **poticaj** za daljnji razvoj kompetencija

- Koja znanja i vještine su potrebne socijalnim radnicima?

RAZLIČITA ZNANJA U SOCIJALNOM RADU

